

ПРОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЕТО НА РЕГУЛАТИВАТА (ПВР)

Креирање политики и концептот на ПВР

Берово, 05-6 јули 2015

Содржина

1. Креирање политики и фази
2. Како се спроведува – фази на ПВР
 - Идентификација на проблемот
 - Конципирање на опции
 - Избор на метод и собирање на податоци и докази
 - Мерење на влијанието
 - Препорака за најповолна опција
3. Преглед на аналитички алатки (5)

-
- Процесот на креирање политики ја следи менаџмент концепцијата и управувањето со квалитет (Deming или Shewhart cycle – plan-do-check-act);
 - Креирање на политики базирани на докази - резултатите и излезните информации се влезни информации во новиот круг;

Очекувани резултати:

- Креирање на политики кои ќе бидат ориентирани кон постигнување видливи резултати.
- Да се дадат препораки за соодветни техники, методи и алатки кои треба да се користат при мониторинг и евалуација на јавните политики
- Поефикасни и поефективни јавни политики.
- Соодветно буџетско планирање и идентификување на национални приоритети
- Транспарентност во јавното трошење и фискална контрола
- Унапредување на демократскиот процес

Фази на креирање јавни политики

ПВР – Фази на реализација

Фази на анализата на влијанието

Идентификација на состојбата

Главни прашања:

- Што е суштината на состојбата - со што всушност сакаме да се справиме?
- Како се препознава – како се манифестира?
- Зошто е настаната – што довело до настанувањето?
- Колкаво е негативното влијание – што е неповолно?
- Кој е погоден – кои се засегнатите страни?

Идентификување на опциите

- Откако проблемот ќе се дефинира и ќе се постават јасни цели, треба да почнете да ги разгледувате опциите кои се на располагање
- Размена на идеи со колегите и другите експерти за идентификување на што е можно повеќе возможни опции
- Проценката може да ги намали опциите, но сеуште не исклучувајте ни една опција во оваа фаза
- Секогаш вклучете ја опцијата „Не прави ништо“ – помага да се одлучи дали интервенцијата е неопходна и дозволува споредба на сите други опции според заеднички стандард
- Дали постои законодавство кое може да се измени или надогради наместо да се подготвуваат нови закони?

Проценка на опциите

- Многу е значајно да се има јасни цели во согласност со кои ќе се проценува секоја опција
- Иницијалната проценка одредува кои опции, од поширокиот избор, треба понатаму да се разгледуваат
- Опциите кои се избираат во следната фаза на формални консултации ќе треба подетално да се анализираат
- Опциите може да се групираат заедно – тие меѓусебно не се исклучуваат
- Проценете како ќе се имплементира, спроведе и врши мониторинг врз секоја опција – треба да се разгледаат трошоците за обезбедување на почитување на регулативата, како за оние кои се предмет на регулативата, така и за нејзините спроведувачи.

Регулатива, јавна свест, спроведување

- Областа не е регулирана и настанала како резултат на иновации, нови концепти и парадигми - регулација
- Областа е регулирана но регулатива е застарена и не ги дава очекуваните резултати - промена на постоечката регулатива
- Регулативата ги ограничува можностите - укинување на регулативата
- Регулативата не се спроведува - засилување на спроведувањето
- Јавноста не го препознава проблемот - Кампањи за едукација, поттикнување на јавното мислење и други активности за влијание.

Мерење на влијанијата

При дефинирање на проблемот размислете за сите потенцијални влијанија:

- Економски на пр. трошок и добивка за оние кои се директно засегнати и пошироки влијанија, како на пр. врз конкурентноста, инвестициите, иновациите, продуктивноста
- Општествени на пр. здравје, образование, безбедност, родови прашања
- Влијанија врз животната средина на пр. загадување на воздухот, водата или бучава, отпад, родови односи итн..

Влијанијата кои треба да се разгледаат може да се класификуваат по приоритет зависно од главните грижи во одредена држава

Резиме

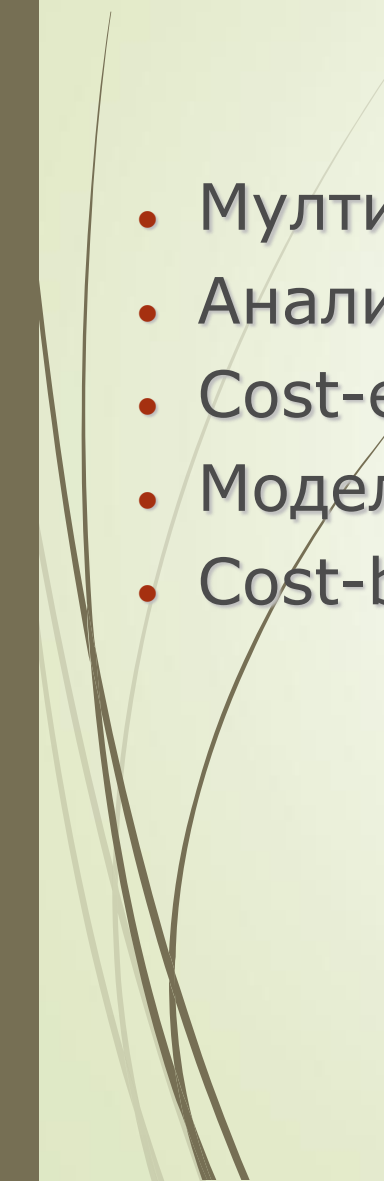
- Низ фазите мора да се помине повеќе пати без одреден редослед
- Сите елементи се меѓусебно зависни, мора сè да се земе предвид за да се дизајнира опција
- Идентификување на проблемот – разлика помеѓу причина и манифестација
- Конципирање на опции – зошто опција не прави ништо?
- За кого треба да биде најповолна опцијата?

► **Преглед на
аналитички
алатки**

Аналитички алатки

- Мулти-критериумска анализа
 - Анализа на ризици
 - Cost-effectiveness анализа
 - Модел на стандардни трошоци
 - Cost-benefit анализа
-

Корисни совети

- Анализата никогаш не може да биде сеопфатна
- Да не се загубиме во деталите
- Некои работи не можат да се квантифицираат, но не треба да се занемаруваат
- Просеците помагаат, но да внимаваме на Tyranny of averages
- Алатките даваат форма во која ги организираме податоците, но не даваат насоки како да анализираме или да дојдеме до податоците

Корисни совети

- ▶ Кога не се достапни прецизни податоци
 - Rule of a thumb – проценка од око
 - Екстраполација
 - Расчленување до единица која може да се квантифицира па потоа со екстраполација итн...
 - Споредување со слични искуства
 - Преземање искуства од други држави
 - И на крај, кога е неизбежно „Слободно убедување“

► 1. Мулти-критериумска анализа

Повеќе-критериумска анализа

► Цел

Да се обезбедат информации за:

- критериуми за опис на опции со оценети вредности
- споредување на предложени опции и
- избор на оптимална опција

Влезни информации

- дефинирани критериуми за анализа, споредување и избор на оптимална опција
- детален опис на опциите

Што треба да се преземе

Процесот на анализа, рангирање и избор на оптимална опција е составен од :

- **креативен дел** (избор на фактори и одредување вредност на секој фактор за секоја опција) и
- **пресметковен дел** (рангирање на опциите според резултатот)

ВАЖНО :

Изборот на фактори за опис со оцена на предложените опции е индивидуално и специфично за секој предлог поединечно!

Се разбира дека изборот на факторите е многу зависен од целта која треба да биде постигната.

ПРИМЕР Цел / Критериуми

ЦЕЛ	КРИТЕРИУМ
ИЗБОР НА РАБОТА	<ul style="list-style-type: none">• Висина на платата• Работна средина• Можност за надградба• Контакти со соработници• Можност за напредување
ИЗБОР НА ФАКУЛТЕТ	<ul style="list-style-type: none">• Репутација• Цена/школарина• Љубезност на професорите• Можност за вработување по завршувањето• Квалитет на студентска организација
ИЗБОР НА АВТОМОБИЛ	<ul style="list-style-type: none">• Цена• Брзина• Потрошувачка• Популарност• Можност за дополнителна опрема

Критериуми (фактори)

► При изборот на фактори е неопходно да се дефинира и мерка на исполнување на специфичниот фактор.

► ПРИМЕР :

- Од 1 до 10
- Од -5 до +5
- Во проценти од 0% до 100%
- Бинарно : ДА или НЕ

► Бидејќи изборот на фактори е СУБЈЕКТИВЕН препорачливо е дефинитивниот избор на листата на фактори и процесот на мерење да биде резултат на повеќе мислења.

Рангирање

Метод на повеќе факторска анализа

критериум	Ранг/вредност	Опција А	Опција Б	Опција В
Фактор 1	0-5	1	4	5
Фактор 2	1-100	20	70	50
Фактор 3	-2 - +2	-2	0	1
Фактор 4	0-1	0.40	0.75	0.40
Вкупно	(150.55)	19.40	74.75	56.40
Оценка		12.90	49.70	37.50
Вкупно (100%)		(19.40/150.55)	74.75/150.55)	(56.40/150.55)

Пондерирани фактори

Критериум	Ниво на значајност	Пондерирана значајност
Фактор 1	6	54.5% (6/11)
Фактор 2	2	18.2%
Фактор 3	2	18.2%
Фактор 4	1	9.1%
Вкупно	11	100%

Резиме

- Изборот на критериумите е многу зависен од целта која треба да биде постигната.
- Изборот на скалата има големо влијание на оценките од оценувачите
- Релативната важност (пондерот) на критериумите исто така е исклучително значајна за квалитетот на избраната опција и нејзината соодветност со поставената цел.
- Внимавајте при употребата на скали кои исклучуваат опции (да/не, 0/1, исполнува/неисполнува)
- Исклучително е значајна соодветната употреба на скали со негативни вредности.

➔ 2. АНАЛИЗА НА РИЗИЦИ

Цел и вид на анализата

- аналитичка алатка која се спроведува со цел да се оценат можните ризици од реализацијата на предложената опција, и да се идентификуваат начини за намалување на тие ризици и намалување на нивите ефекти.
- иницијален и периодичен чекор од процесот на управување со ризици.
- се одредува квантитативната и квалитативната вредност на ризиците поврзани со одредена ситуација или конкретна закана.

Анализа на ризиците

- Се оценуваат два параметри:

- Веројатноста за појавување (P) (0-100%)
-
- Влијанието/ефектот при појавување (I) (1-10)
- Фактор на ризик = $P * I$

Совети

- **Ризикот е можност за појава на штетен настан кој не е во наша контрола**
- **Ризиците се управуваат и намалуваат пред да настанат**
- **Секој ризик се управува со посебни активности**
- **Дали повеќе „преферирате“ настан со висок степен на штетност или со висока веројатност за појава?**
- **Одредете колкав ризик можете да поднесете**

► 3. Cost effectiveness анализа

Цел и вид на анализата

- Cost-effectiveness анализата вклучува пресметка на трошоците потребни да се постигне посакуваниот резултат.
- Специфичен тип на економска анализа во која што сите трошоци се поврзани со еден, заеднички ефект.
- Cost-effectiveness анализата се разликува од Cost-benefit анализата бидејќи придобивките се изразени во **физички** наместо во монетарни единици.

Пресметка

- Идентификација на придобивките изразени во физички бројки (пр. број на спасени животи, количина во тони на намален штетен материјал, број на вакцинирани деца).
- Однос помеѓу трошоците и исполнувањето на целите, т.е. ефективноста.
- Наједноставниот однос е просечната цена поединица ефект.

$$CE = C/E$$

Совети

- **Класична аналитичка алатка. Се употребува за секоја компарација и анализа на ефекти**
- **Доведете ги големините до еднакви единица за да може да го споредувате ефектот**
- **Најсоодветно е за социјални ефекти, ефекти на животната средина но модификации се употребуваат и при оценка на ефикасност на лек, медицински третман (cost utility) итн..**

4. Cost - Benefit анализа

Цел и опсег на Cost-benefit анализа

- За мерење на ефикасноста на регулативата, т.е регулативата е пожелна доколку економските и социјалните придобивки се повисоки отколку соодветните, економски и социјални трошоци.
- Сите трошоци и сите придобивки од идентификуваните опции
- Релативно комплексна метода, особено при квантификацијата и одредувањето на влијанијата

Чекори при Cost-benefit анализа

1. Идентификување на опциите за предложената регулатива
2. Одредување на трошоци и придобивки за анализа по носители
3. Дефинирање на влијанијата од опцијата и избор на индикатори за мерење
4. Предвидување на влијанијата кои се јавуваат низ животниот век на предлогот за регулативата
5. Одредување на времетраење на проектот т.е. животниот век
6. Одредување монетарна вредност на влијанијата (квантификација)

Чекори при Cost-benefit анализа

7. Одредување економската вредност на трошоците и придобивките во денешно време (дисконтирање)
8. Пресметување на нето сегашна вредност на секоја од опциите $NPV = PV(\text{придобивки}) - PV(\text{трошоци})$
9. Анализа на чувствителност
10. Рангирање на опциите

Пример – Воведување НАССР стандард

Носител и влијание	Опис на влијанието
1. Трошоци на прехранбена индустрија	
Произведувачи на храна	Трошоци за прилагодување и сертифицирање/можен губиток на приход поради застој при адаптацијата/неможност за прилагодување
Преработувачи на храна	Трошоци за прилагодување
Продавачи на храна	Трошоци за прилагодување
2. Придобивка за потрошувачите	Квалитет на живот, помалку заболувања и труења од храна
3. Трошоци и придобивка за Владата	Кампања за потребата од НАССР, повеќе инспекции за надзор на имплементација, заштеда на здравствени трошоци
4. Влијанија на трети страни	
Други индустрии	Зголемен приход на консултантска индустрија, занаетчији и бела техника
Трети страни	Подобрено здравје, раст на доверба

Пример – Задолжителен НАССР стандард

Вид на трошок или придобивка	Носител или група	Конкретен трошок или придобивка
Квантифицирани трошоци	<ul style="list-style-type: none">• прехранбена индустрија• Владата	<ul style="list-style-type: none">• Адаптација/ губиток на приход• Информативна кампања/ инспекција
Неквантифицирани трошоци	Владата	заштеда на здравствени трошоци
Квантифицирани придобивки	Други индустрии	Зголемен приход на консултантска индустрија, занаетчии и бела техника
Неквантифицирани придобивки	Владата/ Трети страни	Подобрено здравје, раст на доверба

Трошоци за воведување НАССР по носители

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трошоци за прехранбена индустрија						
○ Адаптација	16	0	0	0	0	0
○ Сертификација	2	0	0	0	0	0
○ Редовна контрола	0	1	1	1	1	1
○ Зголемени трошоци за одржување	8	24	24	24	24	24
○ Намален капацитет	4	4	4	4	4	4
Вкупно	30	29	29	29	29	29
Трошоци за Владата						
○ Информативни кампањи	5	5	0	0	0	0
○ Зголемена инспекција	70	139	137	135	133	131
Вкупно	105	173	167	164	162	159

Придобивки од воведувањето на НАССР системот по носители

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Придобивки						
○ Други индустрии	0	100	206	215	225	235
○ Зголемен квалитет на живот	0	30	62	65	68	71
○ Заштеда во здравствено осигурување	0	6	13	13	13	13
○ Консултантска дејност	0	16	16	16	16	16
Вкупно придобивки	0	152	298	309	322	335
Нето резултат	-105	-21	131	145	160	176
Нето сегашна вредност 12%	-105	-18.73	104.4	103.09	101.6	99.7

НСВ = 254.86

Совети

- Избегнете ја двојната пресметка – ако во една опција веќе нешто е назначено како приход тогаш во другата опција не може да биде трошок.
- Одредете за колку години ќе ја направите cost – benefit анализата и зошто сте го избрале тоа решение.
- Проверете дали е стварно трошок – ако може да се направи со постоечките капацитети, тогаш не е трошок
- Одредете го трендот во годините – дали тие ќе се зголемуваат или намалуваат. Што ќе влијае на трендот.

ВИ БЛАГОДАРАМ НА ВНИМАНИЕТО!

Ристе Јуруковски
rjurukovski@hotmail.com

